

Araştırma Makalesi

Mensur Bir Şurûtu's-Salât Tercümesi: Kitâbu Şurûtu's-Salâti li-Mevlânâ Fenârî

A Prose Translation of Shurut al-Salah: Kitab Shurut al-Salah by Mevlana Fenari

Hasan KARACA¹

¹ Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, karaca@gantep.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-3014-5513>

Öz: Şurûtu's-salâtlar; namaz, abdest ve gusül konularında toplumu bilgilendirip eğitmek amacıyla yazılmış risalelerdir. *Kitâbu Şurûtu's-Salâti li-Mevlânâ Fenârî*, bu çerçevede ortaya konulmuş mensur bir Arapçadan tercüme eserdir. Leipzig Üniversitesi Kütüphanesinde bir mecmua bünyesinde Turc. 12-5 katalog bilgisiyle kayıtlıdır. Dokuz varaktan oluşan eser, harekeli nesihle yazılmıştır. Eserin içeriğinde veya katalog kaydında herhangi bir müstensih, mütercim ve tarih bilgisi yoktur. Müellifi, 1350-1431 yılları arasında yaşamış ve ilk Osmanlı şeyhülislamı olan Mevlânâ Fenârî'dir. Risalede şart, farz, vacip, sünnet ve müstehap kavramları kısaca açıklandıktan sonra asıl konuya geçilerek sırasıyla namazın şartları, farzları, vacipleri, sünnetleri, müstehapları, mekruhları, müfsitleri; abdestin farzları, sünnetleri, müstehapları, adabı, nafileleri, mekruhları, menhileri, bozan hâlleri; guslün farzları, sünnetleri, gusül gerektiren hakiki ve hükmi durumlar ile guslün sünnet olduğu durumlar anlatılmıştır. Eser, yazım ve dil bakımından hem Eski Anadolu Türkçesinin hem Osmanlı Türkçesinin fonetik ve morfolojik özelliklerini barındırmaktadır. Bu yönüyle bir geçiş dönemi eseri niteliğindedir. Metindeki Eski Anadolu Türkçesini tanımlayan yuvarlaklaşma, düzleşme, ses değişimleri ve yazım özellikleri ile Osmanlı Türkçesi döneminde ortaya çıkmış olan düzlük-yuvarlaklık uyumu, birçok ekin eş biçim birimi, kullanımdan düşmüş ek ve sözcükler, sözcüklerin çift biçimli kullanımları söz konusu geçiş tanıklamaktadır. Yazım ve dil özellikleriyle metin, istinsah veya tercüme dönemi olarak Osmanlı Türkçesine geçişin gelişip belirginleştiği 18. Yüzyıla işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şurûtu's-Salât, Namaz, Mollâ Fenârî, Eski Anadolu Türkçesi, Osmanlı Türkçesi

Atıf: Karaca, H. (2025). "Mensur Bir Şurûtu's-Salât Tercümesi: Kitâbu Şurûtu's-Salâti li-Mevlânâ Fenârî". *Edebî Eleştiri Dergisi*. 9(2): 611-630.

DOI: 10.31465/eeder.1706514

Geliş/Received: 26.05.2025

Kabul/Accepted: 12.10.2025

Yayın/Published: 27.10.2025

Abstract: *Shurut al-Salat* texts are treatises written with the aim of informing and educating the public on matters related to prayer, ablution and ritual bathing. *Kitab Shurut al-Salat* by Mevlana Fenari is a prose work translated from Arabic within this framework. The manuscript is housed in the Leipzig University Library as part of a miscellany under the catalog number Turc. 12-5. Consisting of nine folios, the work is written in vocalized *naskh* script. Neither the manuscript nor the catalog record contains any information regarding the scribe, translator, or date of transcription. The author, Mevlana Fenari (1350–1431), was the first *shaykh al-Islam* of the Ottoman Empire. In the treatise, the concepts of condition, obligatory, necessary, tradition and recommended are briefly explained, after which the main subject is addressed and the rulings on prayer, ablution, and ritual bathing are presented in sequence. From the perspectives of orthography and language, the text exhibits both phonetic and morphological features of Old Anatolian Turkish and Ottoman Turkish, characterizing it as a transitional period work. The orthographic and linguistic features suggest that the transcription or translation likely dates to the 18th century, a period marking the clear emergence of Ottoman Turkish.

Keywords: Shurut al-Salat, Prayer, Molla Fenari, Old Anatolian Turkish, Ottoman Turkish

Extended Abstract

Shurut al-Salat texts are didactic works composed with the aim of educating and informing the public on matters of ritual prayer (salat), ablution (wudu), and full ritual washing (ghusl). In Turkish literature, following the adoption of Islam, many such Works -both in verse and prose- were written alongside *ilmihal* (catechismal) texts. One of these is *Kitābu Shurut al-Salati li-Mevlana Fenari*, a prose translation housed in a miscellany in the Leipzig University Library, catalogued as Turc. 12-5. It consists of nine folios written in vocalized naskh script, with a standard of 17 lines per page. There is no information in the content or catalog entry regarding the copyist, translator, or the date of copying. The original work is in Arabic and was authored by Mevlana/Molla Fenari, who lived between 1350 and 1431 and served as the first *Shaykh al-Islam* of the Ottoman Empire.

Molla Fenari was a scholar of both religious and literary sciences, producing original works, commentaries, glosses, and marginalia in fields such as exegesis (tafsir), hadith, jurisprudence (fiqh), morphology (sarf), grammar (nahw), rhetoric (balagha), and literary criticism (badi and bayan). As a jurist, exegete, and philologist, his intellectual legacy had a significant influence on subsequent Ottoman scholarly and intellectual life.

Among *shurut al-salat* texts, the most well-known, frequently translated, and commented upon is that of Molla Fenari. It became a popular and widely circulated work, to the extent that numerous translations, glosses, and commentaries of *shurut al-salat* are attributed to him. In *Kitabu Shurut al-Salati li-Mevlana Fenari*, the concepts of obligation (*fard*), condition (*shart*), recommendation (*sunnah*), and commendability (*mustahabb*) are briefly explained at the beginning. The text then proceeds to discuss in sequence: the conditions, obligatory elements, necessary acts, sunnah practices, commendable acts, reprehensible acts (*makruh*), and invalidating actions (*mufsidat*) of prayer; the obligatory and sunnah aspects of ablution, its commendable elements, proper etiquette, supererogatory acts, disliked and prohibited elements, and actions that nullify it; and finally, the obligatory and sunnah aspects of ritual washing, along with states that require full ablution, both actual and legal, and cases where it is recommended.

Unusually, the text does not begin with the customary invocations of *hamdala* and *salwala*, which is consistent with the work's instructional purpose -to teach basic religious knowledge in a concise and accessible manner.

From the perspectives of script and language, the work exhibits both the phonetic and morphological features of Old Anatolian Turkish and Ottoman Turkish. The text also reflects elements from both the Uyghur and Arabic-Persian scribal traditions, positioning it as a transitional piece. The phonological and morphological features characteristic of Old Anatolian Turkish identified in the text include:

1. Suffixes used only in their rounded vowel forms: the directional suffix +ArU, participle suffix -dUḳ, adverbial suffixes -U and -Up, nominalizing suffix -k, and the third-person singular imperative suffix.
2. Suffixes used only in their unrounded vowel forms: third-person singular possessive suffix, past tense marker in third-person singular, accusative case suffix +I, adverbial suffix -IcAk, reported past tense suffix -mIṣ, and the nominalizing suffix +sIz.
3. Preservation of the vowel *i* in initial syllables in the *i/e* alternation.
4. Preservation of initial *t* in many words.
5. *t > d* sound shift.
6. Words exhibiting rounded forms due to affixation or analogy.
7. Vocabulary representative of the period.
8. Use of the accusative suffix +n, second-person singular imperative suffix -gil, and adverbial suffix -UbAn.

Phonological and morphological features characteristic of Ottoman Turkish include:

1. Affixes that exhibit vowel harmony shift between rounded and unrounded forms: +dUr (copula), connecting vowels of reflexive, passive, causative, and reciprocal forms, -Ur (aorist tense), -dUr (verb-forming suffix), +Uŋ / +nUŋ (genitive case), and +IU / +IIk (nominalizing suffixes).
2. i > e vowel change in initial syllables.
3. Lexical items with both i-form (Old Anatolian Turkish) and e-form (Ottoman Turkish) variants.
4. Absence of the now-obsolete future tense suffix -IsAr, which had already fallen out of use by the Ottoman period.

Overall, the linguistic features of the text are dominated by those of Old Anatolian Turkish. The combination of vowel rounding, vowel flattening, sound shifts, orthographic features, vowel harmony, morphological variation, and obsolete elements illustrates the transitional phase from Old Anatolian Turkish to Ottoman Turkish. In a more narrowed evaluation, the text aligns with the 18th century, a period when Ottoman Turkish had become more established.

In this study, *Kitabu Shurut al-Salati li-Mevlana Fenari* has been transcribed. Capital letters and punctuation marks were not used in the transcription. Red ink inscriptions in the facsimile were indicated. Words written together in the manuscript were shown with hyphens in the transcription. Affixes separated in the manuscript were marked with an asterisk (*). Observations and examples related to language and orthographic features were supported by facsimile images. The manuscript has been introduced in terms of genre, authorship, orthography, linguistic analysis, and facsimile reproduction.

Giriş

Arapça *şurûtu's-salât*, Farsça *şurût-u salât* şeklindeki terkip “*namazın şartları*” anlamına gelmekte olup günümüzde “*namaz hocası*” olarak bilinen namaz, abdest ve gusül içerikli eserleri ifade eder. İslami ilimlerden fıkıhın konusu olarak namaz, abdest ve gusle dair bilgiler, ilmihâller bünyesinde ele alınmakla birlikte bağımsız risale şeklinde şurûtu's-salât (şurût-u salât, salât-nâme, mukaddimetü's-salât, mukaddime-i salât) olarak da ortaya çıkmıştır. “İslam dininin temel esaslarından olan ibadet konusunu ele alan ilmihâllerle birlikte zaman içerisinde ilmihâlin konularından biri olan namaz ve namazın şartlarıyla alakalı olarak şurûtu's-salâtların da yazılmaya başlandığı dikkat çekmektedir.” (Söylemez, 2021: 117). Yılmaz, sadece namazla ilgili konuları ele aldığı için şurûtu's-salâtların ilmihâllerden ayrı bir tür olması gerektiğine işaret eder (2022: 409). Didaktik bir tür olan şurûtu's-salâtlar birçoğunun sebep-i telifinde de belirttiği üzere Arapça bilgisi olmayan veya yetersiz olanlara, öğrencilere, namaza başlayacaklara namazı doğru ve kurallarına uygun olarak öğretmeyi hedeflemektedir. Bu eserlerde namaz, abdest ve gusül, sade ve özlü bir anlatımla şart, farz, sünnet, vacip, mekruh, mübah, müstehap, menhi, ifsat kavramlarının hükümleri doğrultusunda zaman zaman da farklı mezheplerin görüşlerine yer verilerek ele alınmıştır. Eserlerin temel konusu namazdır. Abdest ve gusül, ibadet için gerekli temizlik ve hazırlığı ifade ettiğinden namazın şartları çerçevesinde ele alınmıştır. Anadolu sahasında 16. yüzyıldan itibaren birçok manzum ve mensur şurûtu's-salât kaleme alınmıştır. Bunların genel bir listesine tarafımızdan hazırlanmış olan manzum bir şurûtu's-salâta dair çalışmada yer verilmiştir (Karaca, 2025: 115).

Kapsam ve Yöntem

Bu çalışmayla Mollâ Fenârî'den tercüme edilmiş yazma *Kitâbu Şurûtu's-Salâti li-Mevlânâ Fenârî*, transkribe edildi; tür, müellif, yazım özellikleri, dil incelemesi ve tıpkıbasımıyla tanıtıldı. Metnin transkripsiyonunda tıpkıbasımdaki kırmızı mürekkepli yazılışlar (surh hat) gösterildi. Büyük harf ve noktalama işaretleri kullanılmadı. Yazmada bitişik yazılmış sözcükler, transkripsiyonlu metinde aralarına kısa çizgi konularak gösterildi. Yine yazmada ayrı yazılmış ekler, transkripsiyonlu metinde * işaretiyle gösterildi. Yazım ve dil özelliklerine dair tespit ve örneklemeler tıpkıbasım görselleriyle desteklendi.

1. Kitâbu Şurûtu's-Salâti li-Mevlânâ Fenârî

Bu çalışmaya konu olan eser mensur olup Mevlânâ (Mollâ) Fenârî'den tercümedir. Leipzig Üniversitesi Kütüphanesinde, 6 eser içeren ve 171 varaktan oluşan Turc. 12 numaralı mecmuanın beşinci eseri olarak (130b-138b) *Şurût es-salât* adıyla ve Turc. 12-5 katalog bilgisiyle kayıtlıdır.

Eserin bünyesinde yer aldığı mecmuanın bütünüyle tertibi şu şekildedir:

Turc. 12-1: 2b-10a / Tezakîrû'n-nâsin Fezâ'il-i Yâsîn (Tarikatçı Mustafa Efendi).

Turc. 12-2: 10b-13b / Risâle fi't-tahâre (Tarikatçı Mustafa Efendi).

Turc. 12-3: 13b- 26a / Risâle-i Müsta'mel fi'l-mâ'l-müsta'mel (Tarikatçı Mustafa Efendi).

Turc. 12-4: 27b-126a / Kenzü'l- musallî: Katalog kaydında esere dair “Birgivi merhûmun mu'adili's-salât Tercümesi Kenzü'l-musallî” bilgisi verilmiştir. Eserin mütercimi İbrahim el-Bağdadî el-Osmanî'dir (Yazar, 2014: 111). Temmet kaydında 1167 (1753) tercüme tarihi vardır.

Turc. 12-5: 130b-138b / Şurûtu's-salât (Mevlana Fenârî).

Turc. 12-6: 138b-171a / Şurûtu's-salât: 33 varaklık bu bölümün sadece 138b-146b aralığı manzum bir şurûtu's-salât olup gerisi dini meselelere dair soru cevap şeklinde mensur bir metindir.

Mecmuadaki üç eserin müellifi olan Tarikatçı Mustafa Efendi 1730-31 yılında vefat etmiştir (Özdemir, 2024: 1481).

Eserlerin müellif ve mütercim bilgileri mecmuanın 18. yüzyılda kaleme alındığını ortaya koymaktadır. Bu çalışmayla ele alınan eserin fonetik ve morfolojik özellikleri de bunu doğrulamaktadır.

Kitâbu Şurûtu's-Salâti li-Mevlânâ Fenârî, 9 varaktan oluşmaktadır. Sayfaları 20,8 x 13,9 cm, sayfaların metin alanı 16,8 x 9 cm ölçülerindedir. Harekeli nesihle yazılmıştır. Dil ve anlatımı sanat kaygısından uzak sade ve özlüdür. 19 bap altında maddeler hâlinde namaz, abdest ve gusül, hükümleriyle anlatılmıştır. Eserin genel tertibi şu şekildedir: Şart, farz, vacip, sünnet ve müstehap kavramları kısaca açıklandıktan sonra asıl konuya geçilerek sırasıyla namazın şartları (8), farzları (6), vacipleri (7), sünnetleri (14), müstehapları (25), mekruhları (10), müfsitleri (17); abdestin farzları (4), sünnetleri (10), müstehapları (6), adabı (6), nafileleri (6), mekruhları (6), menhileri (6), bozan hâlleri (7); guslün farzları (3), sünnetleri (6), gusül gerektiren hakiki ve hükmi durumlar ile guslün sünnet olduğu durumlar anlatılmıştır. Eserde namaz, abdest ve gusülle ilgili bütün hükümler ortaya konulmuştur. Birkaç hususta mezheplerin farklı görüşlerine de yer verilmiştir. Eserde geleneğin dışında bir durum olarak herhangi bir mukaddime, hamdele, salvele, dua ve sebab-i telif yoktur. Besmeleden sonra doğrudan konuya girilmiştir. Benzer durum, mesnevi nazım şekliyle yazılmış manzum şurûtu's-salâtlarda da görülmektedir (Söylemez, 2021: 117; Yıldırım, 2015: 105). Bu durum, halk için namaza dair pratik kullanımı olan sade, kısa ve öz anlatıma sahip bir başvuru kaynağı ya da kılavuz hazırlamanın amaçlanmasıyla izah edilebilir.

Şurûtu's-salâtlar içinde en çok bilinen, tercüme ve şerh edilen, Molla Fenârî'nin şurûtu's-salât'ıdır. Halka mal olmuş bir eserdir. Öyle ki birçok şurûtu's-salât tercüme, haşiye ve şerhi ona atfedilmiştir. Bunların bir kısmının Molla Fenârî'ye ait olup olmadığı tartışmalıdır (Azak, 2025: 3; Yıldırım, 2013: 262). Bu anlamda başlığında Mevlânâ Fenârî ismini taşıdığı için *Kitâbu Şurûtu's-Salâti li-Mevlânâ Fenârî*; tertip, içerik, dil ve üslubuyla söz konusu tartışmaları sonuçlandırabilecek kılavuz eser mahiyetindedir. Öte yandan Arapça olan müellif nüshasının Molla Fenârî'ye aidiyeti de kesin değildir: “İlginçtir ki eserin tek olan Arapça nüshasında

Fenârî'nin adı geçmezken yazma hâlde bulunan Osmanlı dönemi Türkçe tercümelerinde, risâle ona nispet edilmiştir.” (Güçlü, 2014: 40).

2. Molla Fenârî'nin Kısa Hayat Hikâyesi

Osmanlı Devleti'nin ilk şeyhülislamı olan Molla Fenârî 1350-1431 yılları arasında yaşamıştır. İlim tahsiline babasının yanında başladı, İznik ve Amasya'da devam etti. Daha sonra Kahire'ye gitti, bir süre eğitim gördükten sonra Bursa'ya döndü. Burada Yıldırım Beyazıt tarafından önce Manastır Medresesi müderrisliğine, daha sonra Bursa kadılığı görevine getirildi. Ankara Savaşı'ndan sonra Karaman'a giden Fenârî, burada on yıldan fazla bir zaman ders verdi. 1414 yılında Bursa'ya tekrar döndü ve Çelebi Mehmet döneminde Bursa kadılığına ikinci kez atandı. 1419'da hacca gitti, dönüşte bir müddet Mısır'da bulundu, Kudüs'ü ziyaret etti. Bursa'ya döndükten sonra II. Murat tarafından müftülük vazifesine atandı. Bu görevinden dolayı ilk şeyhülislam kabul edilmiştir. İkinci kez çıktığı hac yolculuğundan döndükten kısa bir süre sonra 1431 yılında Bursa'da vefat etti (Yıldırım, 2013: 258-259; Aydın, 2020: 245).

Molla Fenârî; tefsir, hadis, fıkıh gibi dini ve sarf, nahiv, belagat, beyan, bedii gibi edebi ilimlerde telif, şerh, talikat ve haşiye olmak üzere pek çok türde eser vermiştir. Âlim, fakih, müfessir ve filologdur. Dini, tassavvufi, lisani, metafizik alanlarından oluşan çok yönlü bir düşünce dünyasına sahipti. “Dolayısıyla onun düşüncesinde klasik İslâm düşüncesinin beyân (dini bilgi), burhan (akli kanıt) ve irfân (tasavvuf metafiziği) şeklinde isimlendirilen araştırma alanları birbirini bütünen bakış açılarını ifade etmektedir.” (Görgün, 2020: 247). Eserleriyle kendisinden sonraki Osmanlı düşünce ve ilim hayatını da etkilemiştir.

3. Yazım Özellikleri

Harekeli nesihle yazılan metinde standart satır sayısı 17'dir. İlk sayfa (1b) 13, son sayfa (9b) 9 satırdan oluşmaktadır. Sayfa metni ve başlığı kırmızı çerçeve içindedir. Belirginleştirme amacıyla eserin başlığı, baplar ve maddelemeler kırmızı hat (surh hat) ile yazılmıştır. Varakların b yüzünün sonunda sonraki sayfaya geçişi anlatan çoban kelime (takip kelimesi, rakabe) kullanılmıştır. Metin, hem Uygur yazı geleneği hem Arap-Fars yazı geleneği özelliklerini taşımaktadır. Uygur yazı geleneği sonucu ünlüler için harf kullanılması, kalın sıradan ünlü bulunduran kelimelerde sin (س) ve te (ث) kullanımı, ç ve p ünsüzlerinin c (ج) ve b (ب) ile gösterilmesi, bazı eklerin ayrı yazılması hususiyetleri (Mansuroğlu, 1988: 249-250; Doğan, 2023: 160; Alkan, 2024: 882) metinde tespit edilmiştir:

a) Ünlülerin yazılması: *olur* اولور (3a/15), *iki* ائكي (4b/7), *idüp* ايدوب (5a/2).

b) Kalın sıradan kelimelerde de س (sin) ve te (ث) kullanılması: *saçmak* سچماق (8a/8); *katı* قاتي (3b/4), *çatlatmak* چاتلاتماق (6a/1).

c) ç ve p ünsüzlerinin c (ج) ve b (ب) ile gösterilmesi: *içine* ائچينه (8a/14), *çıplak* چيلاق (8b/2), *toprağıla* طبراغله (2b/14), *idüp* ايدوب (5a/10).

d) Bazı eklerin kelimedenden ayrı yazılması: *kaldırmağdır* قالدیرماقدير (4b/16), *ondur* اون دۇر (7a/14), *tekellümsüz* تكللؤمسؤز (7a/1).

Arap-Fars yazı geleneğiyle ortaya çıkmış yazım özellikleri:

a) Ünlülerin yazılmaması: *barmaq* برماق (8b/3), *elin* االنت (9a/5), *gerekdür* گيركدور (8a/4).

b) *η* için kaf-ı Arabî (ك) kullanılması: *şoŋra* (8a/8), *kişinüŋ* (3a/1), *yaŋa* (4b/13).

3.1. Ünlülerin Yazımı

a ünlüsü: Bu ünlü için **üstün:** *andan* (5b/11), **üstünlü elif:** *var* (5b/12), **dik üstünlü elif:** *başını* (4b/4), **üstünlü he (hâ-i resmiye):** *olsa* (5b/14) kullanılmıştır. Arapça ve Farsça sözcüklerdeki uzun *ā* ünlüsünü göstermede de dik üstünlü elif kullanılmıştır: *imāma* (4b/1), *namāziŋ* (5a/12), *ber-ā-ber* (4b/4).

e ünlüsü: Bu ünlü için **üstün:** *ider* (8a/16), **üstünlü elif:** *eli* (5a/2), **üstünlü he (hâ-i resmiye):** *nesne* (3b/11) kullanılmıştır.

ı ve i ünlüleri: Bu ünlüleri göstermede **esre:** *degildir* (9a/17), **esreli elif:** *itmek* (8a/17), **esreli y:** *katı* (8a/12), **dik esreli y:** *başını* (4b/4), **esreli elif+ye:** *ide* (7b/14), **esreli he:** *ki* (1b/3).

Metnin transkripsiyonunda **kapalı é**, tespit ve kullanımıyla ilgili farklı görüşler ve birtakım belirsizliklerden (Kocaoğlu, 2003: 266; Erdem ve Gül: 114-115; Durgun, 2022: 470) dolayı gösterilmedi. Söz konusu sesle ilgili yazımlar, *i* sesi olarak değerlendirilip (Ergin, 1999: 18) transkribe edildi.

u, ü, o, ö ünlüleri: Bu ünlüler için **ötre:** *degildir* (6a/7), **ötreli vav:** *buldı* (9b/2), **ötreli elif:** *uğunmaq* (8b/15), **ötreli elif+vav:** *ondur* (5a/13) kullanılmıştır.

Alışılmışın dışında bir yazım özelliği olarak yuvarlak ünlüyle biten hece üzerine cezmlı ötre konmuştur: *oŋmaq* (5a/9), *üzerine* (5b/2), *öŋin* (6a/6), *yumaŋdır* (7a/8). Aynı yazım, *-ı* ve *-i* ünlüleriyle biten bazı sözcüklerde de söz konusudur: *iki* (6b/8), *dimiş* (6b/8), *ider* (7a/7),

3.2. Ünsüzlerin Yazımı

ç ünsüzü: Uygur yazı geleneği etkisiyle metinde daima **c** (ج) ile yazılmıştır: *içine* (8b/5), *üç* (9a/9), *çıplak* (8b/2).

p ünsüzü: Uygur yazı geleneği etkisi sonucu bazen **b** (ب) ile yazılmıştır: *toprakdan* (5b/15), *idüp* (5a/2), *topuklarına* (7a/9).

t ünsüzü: Türkçe sözcüklerin başında bulunan kalın **te** sesi Arapçaya özgü **ṭı** (ط) harfiyle gösterilmiştir: *toprak* (7b/4), *turnak* (9a/3), *taşra* (1b/5).

s ünsüzü: Metinde Türkçe sözcüklerin başındaki kalın **se** sesi Arapçaya özgü **şad** (ص) harfiyle gösterilmiştir: *şu* (7a/17), *şağ* (2b/6).

Eski Anadolu Türkçesinde görülen bir yazım özelliği olarak bazı sözcüklerde d (dâl) yerine z (zâl) (Ersoylu, 1985: 32) kullanılmıştır: *hoz* (2a/9), *yâhuz* (4b/9).

3.3. Bitişik Yazım: Eski Anadolu Türkçesinde başta *dahi*, *dek*, *denli*, *için*, *ile*, *kadar*, *ki*, *kim*, *sonra* edatlarıyla olmak üzere bazı kullanımlarda bitişik yazım örneklerine rastlanmaktadır. Metinde bunu örnekleyen yazımlar vardır: *ol-dağı* , *el-ile* (6b/8).

Vasıta bildiren “ile” edatı ve ek-fîilin görülen, öğrenilen geçmiş zaman ve şart kipi çekimleri Eski Anadolu Türkçesinde genellikle bitişik yazılır. Osmanlı Türkçesi döneminde bunların ayrı yazımları yaygınlaşmıştır (Yücel, 1997: 64). Metinde “ile” ve “ise” her iki biçimde yazılmıştır: *oldıysa* , *var ise* (9a/7); *sehiv ile* (3a/8), *başıyla* (4b/4).

3.4. İzafet Kesresi: Metinde bazı Farsça izafet tamlamaları ötre ile kurulmuştur: *teşehhüd-ü sâni* (4a/8), *setr-ü avret* (2b/17), *ğusl-ü cum'a* (9b/5). Atıf vavı ve izafet kesresine dair bu kullanımlar, yazım yanlışı olarak görülmeyip söyleyişte Türkçeleştirmeyi ifade eden dil hususiyetleri olarak değerlendirilmelidir (Karaca, 2021: 120, 128).

3.5. Mahallîleştirme: Özellikle Türkçenin hece yapısına uymayan birçok Arapça sözcük, Türkçe söyleyişle yazılmıştır: *sehiv ile* (6b/2), *kaşid ile* (6b/2), *fehîm itse* (7a/1), *şevibdür* (2b/15), *bevilden* (2b/17), *mesih* (7b/10), *hıfız* (5a/10).

4. Dil Özellikleri

Bünyesinde bulunduğu mecmuadan bağımsız olarak eserin katalog kaydında veya içeriğinde herhangi bir tarih, mütercim veya müstensih bilgisi yoktur. Metnin dili hem Eski Anadolu Türkçesi hem Osmanlı Türkçesi özelliklerini barındırmaktadır. Bir yazmanın tarihlendirilmesi, dip nüshaya işaret edeceğinden arkaik kullanımlar üzerinden yapılmaz (Ercilasun, 2019: 12). Bu anlamda fonetik ve morfolojik değişiklikler belirleyicidir.

Osmanlı Türkçesini Eski Anadolu Türkçesinden ayıran temel özellik dudak uyumunun ve buna bağlı olarak birçok ekin eş biçim biriminin (alomorf) ortaya çıkmış olmasıdır. Eski Anadolu Türkçesinde görülmeyen dudak uyumu, 16. yüzyıl Osmanlı Türkçesi döneminde ortaya çıkmaya başlamış, 17. yüzyılda gelişmiş ve 18. yüzyılda tamamlanmıştır (Develi, 1998: 31; Demir ve Yılmaz, 2002: 481). Dudak uyumuyla bağlantılı olarak ortaya çıkan eklerin eş biçim birimleri eserlerin dönem tespitinde önemli ölçütlerdendir. Ancak 16. yüzyıldaki imla kalıplaşması, Osmanlı Türkçesi ile Eski Anadolu Türkçesi arasındaki fonetik ve morfolojik ayrışmanın başlangıçtaki boyutunu tespit etmeyi zorlaştırmaktadır. Dildeki değişimin yazı diline yansımaları geriden ve geç olduğundan 16-17. yüzyıllar, Osmanlı Türkçesine geçiş hususiyetleri taşımaktadır. Bu geçiş kendisini 18. yüzyılda büyük oranda tamamlamıştır. Geçiş metinlerinde hem Eski Anadolu Türkçesinin hem Osmanlı Türkçesinin özellikleri bir aradadır.

4.1. Eski Anadolu Türkçesini Tanımlayan Özellikler

Metinde yuvarlak ünlülü biçimi kullanılan ekler:

1. +ArU yön gösterme eki: *yukaru* (5b/4).
2. -dUk sıfat-fiil eki: *itdükten* (8a/10), *varduğı* (4b/5), *kılduğı* (6b/5).
3. -k fiilden isim yapım ekinin bağlantı ünlüsü: *delükli* (8b/2), *açuk* (5b/13).
4. -U zarf-fiil eki: *deyü* (1b/7).

5. -Up zarf-fiil eki: *virüp* **وِيرُوبُ** (8a/3), *kaçırup* **فَاجِرُوبُ** (5b/4), *idüp* **اِيدُوبُ** (5a/2).

6. Emir 3. teklik şahıs eki (Timurtaş, 2010: 336). Ekin düz ünlülü yani dudak uyumu gösteren şekilleri 18. yüzyıldan itibaren ortaya çıkmıştır (Gökçe, 2009: 997): *eylesün* **اَيْلِسُونُ** (3a/16)

Metinde düz ünlülü biçimleri kullanılan ekler:

1. Üçüncü teklik şahıs iyelik eki: *buyruğı* **بُوَيْرُوْغِي** (2b/11), *yüzinden* **يُوَزِيدَنْ** (3a/2); *geysüsünde* **كَيْسُوْسَانْدَنْ** (9b/1), *tolusu* **تَلُوْسِي** (8b/12).

2. Görülen geçmiş zaman ekinin 3. teklik şahıs çekimi: *buldı* **بُوْلْدِي** (9b/2), *oldıysa* **اُولْدِيْسه** (3b/11).

3. +I belirtme hâli eki: *bunı* **بُونِي** (1b/12), *şuyı* **صُوِي** (8a/17), *‘uzvı* **عُصُوِي** (7b/3).

4. -IcAk zarf-fiil eki: -IncA ekinin işleviyle Eski Anadolu Türkçesinde yaygın kullanıma sahiptir (Gülsevin ve Boz, 2004: 129; Alper, 2022: 693): *oturıcağ* **اُتُوْرِيْجِي** (4b/17), *olıcağ* **اُولِيْجِي** (5a/4), *sümküriceğ* **سُوْمَكُرِيْجِي** (7b/17).

5. -miş öğrenilen geçmiş zaman eki: *görmüş* **كُوْرْمِيْش** (2a/4), *buyurmuş* **بُوْرْمِيْش** (2a/11), *şokmuş* **صُوْكْمِيْش** (5b/3).

6. -Iz isimden isim yapım eki: ‘özürsiz **عُذْرُْسِيْز** (5a/16).

Metindeki diğer Eski Anadolu Türkçesi özellikleri:

1. İlk hecede i/e değişmesinde i sesinin korunması (Timurtaş, 2010: 333): *ider* **اِيدَر** (8b/7), *virmek* **وِيرْمَكْ** (6a/10), *diyüp* **دِيْيُوْب** (6a/4).

2. Başta t sesi birçok sözcükte korunmuştur: *tırmağdır* **تُوْرْمَاْغْدَر** (3a/11), *tonıyla* **تُونِيْله** (5b/5), *toğunsa* **تُوْغُونْسَه** (9a/16).

3. t>d değişmesi: *dürlüdür* **دُوْرْلُوْدُوْر** (2a/12).

4. “O” şahıs zamiri veya işaret sıfatı “ol” biçiminde olup çekime girdiğinde değişmektedir: *ol* **اُول** (6b/9), *andan* **اَنْدَنْ** (4b/8), *anı* **اَنْي** (2b/1).

5. Metinde aldığı ekten dolayı veya örneksime sonucu yuvarlak biçimleri kullanılan sözcükler: *girü* **كِرُو** (3a/16), *kendü* **كَنْدُو** (6a/11), *deyü* **دَيْوُو** (1b/7), *karşu* **قَرْشُو** (8a/2).

6. Yazım ve kullanım bakımından Eski Anadolu Türkçesi dönemine özgü söz varlığı: abdesti *şın-* (abdesti bozul-) **اَبْدَسْتِيْ صِيْمَر** (8b/14), *ağul* (yavaş) **اَكُوْل** (3b/5), *bile* (ile) **بِيْله** (7a/8), *çigin* (omuz) **چِيْغِي** (5b/2), *dükeli* (bütün, hep) **دُوْكَوْله** (5a/5), *edük* (ayakkabı, pabuç) **اَدُوْكه** (8b/2), *gelve* (metinde tülbindin dolama, sabitleme kısmı) **كَلُوْسه** (4b/9), *geysü* (giysi) **كَيْسُوْسَانْدَان** (9b/1), *kimesne* (kimse) **كَيْمَسْنِيْه** (6a/5), *söyken-* (yaslan-) **سُوْيَكُوْب** (8b/13), *uğunmak* (bayılmak, kendinden geçmek) **اُغُوْنْغِي** (8b/15), *ur-* (vur-) **اُوْرْمَقْدَر** (4b/3).

7. Belirtme hâli eki +n: *yüzin* **بُوْزِيْن** (7a/8), *ellerin* **اَلْلَرِيْن** (7b/6), *birin* **بِيْرِيْن** (7b/12).

8. -gil emir ikinci teklik şahıs eki: *bilgil* **بِيْلِيْجِي** (3a/10).

9. -UbAn zarf-fiil eki: *açuban* **اَجُوْبَان** (4b/3).

10. -mAdAn zarf-fiil eki, Eski Anadolu Türkçesinde -mAdIn şeklindedir (Timurtaş, 2010: 342):

komadin **قَوْمَدِكْ** (7a/16), itmedin **اِتْمَدِكْ** (2a/15).

4.2. Osmanlı Türkçesini Tanımlayan Özellikler

Eski Anadolu Türkçesinde özellikle eklerde görülen ünlü uyumsuzlukları 17. yüzyıl Osmanlı Türkçesiyle ortadan kalkmaya başlamış, düzlük-yuvarlaklık uyumu güçlenerek 18. yüzyılın sonunda genel olarak günümüzdeki uyum düzeyine ulaşmıştır (Kartallıoğlu, 2007: 87). Eski Anadolu Türkçesinde sadece yuvarlak ünlülü veya sadece düz ünlülü olan eklerin hem düz ünlülü hem yuvarlak ünlülü eş biçim birimlerinin (alomorf) ortaya çıkışı 16. yüzyılın ikinci yarısından itibaren görülen bir dil karakteristiğidir.

Yuvarlak ünlülüken düz ünlülü, düz ünlülüken yuvarlak ünlülü eş biçim birimleri de ortaya çıkan ekler:

1. +dUr bildirme eki: *oturmakdur* **اَوْتورمقدُر** (5a/1), *altıdur* **اَلْتِي دُر** (7b/8), *dimekdür* **دِيْمَكْدُر** (4a/2); *oturmakdır* **اَوْتورمقدَر** (3b/1), *altıdır* **اَلْتِي دَر** (3a/10), *dimekdir* **دِيْمَكْدَر** (4a/4).

2. -I dönüşlülük, edilgenlik ve işteşlik eklerinin bağlantı ünlüsü: dudak uyumu göstermektedir: *yaşılduğın* **يَاْشِلْدُوْغِيْن** (6a/12), *oğunacak* **اَوْتوغِيْن** (3b/4), *olunur* **اَوْلنور** (8a/5), *şokuşdurmak* **شَوْكُوْشْدُرْمَاكْ** (7b/6).

3. -Ur geniş zaman eki: *gelür* **كَلُوْد** (2a/9), *virir* **وِيْرِدِر** (6a/11), *bildirir* **بِلْدِرِر** (2b/13).

4. -dUr fiilden fiil yapım eki 17. yüzyıldan itibaren genellikle dudak uyumu göstermektedir (Gökçe, 2009: 995): *kaldırmakdur* **كَلْدِرْمَاكْدُر** (4b/5), *bildirir* **بِلْدِرِر** (5a/12), *ulaşdırup* **اَوْلَاْشْدِرُوْب** (7b/11), *şokuşdurmak* **شَوْكُوْشْدُرْمَاكْ** (7b/6).

5. +İlk isimden isim yapım eki: *gicelik* **جِيْجِه لِيْك** (5b/14), *uyuluklarından* **اَوْلُوْغْلَرِيْنْدَان** (4b/12).

6. +IU isimden isim yapım eki: *dürlüdür* **دُوْر لُوْدُر** (2a/12), *delikli* **دَلُوْكْلِي** (8b/2).

7. +Uḡ, +nUḡ ilgi hâli eki: *bunlarıḡ* **بُونْلَرِيْك** (8b/6); *namāzıḡ* **نَامَاْزِيْك** (3b/12), *namāzuḡ* **نَامَاْزِيْك** (3a/10); *şafıḡ* **شَاْفِيْك** (5b/11).

8. -r ettirgenlik ekinin bağlantı ünlüsü düzleşmiştir: *düştirmek* **دُوْشْتِرْمَاكْ** (5b/4), *kaçırup* **كَاْچِرُوْب** (5b/4).

9. İlk hecede i > e değişmesi: *geymek* **كِيْمَكْ** (5b/14), *beşdir* **بِيْشْدِر** (4a/14), *yer* **يِر** (5b/12).

10. Metinde bazı sözcüklerin hem i'li (Eski Anadolu Türkçesi) hem e'li (Osmanlı Türkçesi) biçimleri kullanılmıştır: *yirde* **يِرْدِه** (2a/8), *yerde* **يِرْدِه** (3b/5); *deyü* **دِيْيُو** (1b/7), *diyüp* **دِيْيُوْب** (6a/4).

Osmanlı Türkçesiyle birlikte kullanımdan düşmüş olan -IsAr gelecek zaman ekinin kullanımına metinde rastlanmamıştır.

Aitlik eki -ki, *yanındaḡı* **يَانِيْنْدَانْغِي** (6b/14) kullanımında ünsüz yumuşamasına uğradığını ve ünlü uyumu gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Genel söz varlığı dini terminoloji dışında yalın Türkçedir. Eserdeki başta dudak uyumu olmak üzere yazım ve dil hususiyetleri, tercüme veya istinsah tarihi olarak 18. yüzyılı işaret etmektedir.

Sonuç

Şurûtu's-salâtlar; namaz, abdest ve guslün şartlarını ortaya koyan namaz risaleleridir. *Kitâbu Şurûtu's-Salâti li-Mevlânâ Fenârî*, Molla (Mevlânâ) Fenârî'nin Arapça Şurûtu's-salâtının mensur tercümesidir. Başlıkta müellif ismi barındırması, Molla Fenârî'ye atfedilen veya ona aidiyeti tartışılan tercüme veya şerhlere kılavuzluk edecek olması bakımından önemlidir. Öte yandan katalog kaydında veya içeriğinde herhangi bir tercüme veya istinsah kaydı bulunmamaktadır. Fonetik ve morfolojik olarak 18. yüzyıl yazım ve dil özelliklerini barındıran eser, Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine geçişi tanıklamaktadır.

Eski Anadolu Türkçesini tanımlayan fonetik ve morfolojik özellikler:

1. Sadece yuvarlak ünlülü biçimi kullanılan ekler: +ArU yön gösterme eki, -dUk sıfat-fiil eki, -U zarf-fiil eki, -Up zarf-fiil eki, -k fiilden isim yapım eki, emir 3. teklik şahıs eki.
2. Sadece düz ünlülü biçimleri kullanılan ekler: üçüncü teklik şahıs iyelik eki, 3. teklik şahıs çekiminde görülen geçmiş zaman eki, +I belirtme hâli eki, -IcAk zarf-fiil eki, -mİş öğrenilen geçmiş zaman eki, +sIz isimden isim yapım eki.
3. ilk hecede i/e değişmesinde i sesinin korunması.
4. Sözcük başında t sesinin birçok sözcükte korunması.
3. t>d değişmesi.
4. Aldığı ekten dolayı veya örneksene sonucu yuvarlak biçimleri kullanılan sözcüklerin varlığı.
5. Döneme özgü söz varlığını örnekleyen sözcükler.
6. Belirtme hâli eki +n, -gil emir ikinci teklik şahıs eki, -mAdIn zarf-fiil eki ve -UbAn zarf-fiil ekinin kullanımı.

Osmanlı Türkçesini tanımlayan fonetik ve morfolojik özellikler:

1. Yuvarlak ünlülüken düz ünlülü, düz ünlülüken yuvarlak ünlülü eş biçim birimleri de ortaya çıkan ekler:
+dUr bildirme eki; dönüşlülük, edilgenlik, ettirgenlik ve işteşlik eklerinin bağlantı ünlüsü, -Ur geniş zaman eki, -dUr fiilden fiil yapım eki, +Uñ, +nUñ ilgi hâli eki, +IU ve +IIk isimden isim yapım ekleri:
2. ilk hecede i > e değişmesi,
3. Hem i'li (Eski Anadolu Türkçesi) hem e'li (Osmanlı Türkçesi) biçimleri kullanılan sözcükler.
4. Osmanlı Türkçesiyle birlikte kullanımdan düşmüş olan -IsAr gelecek zaman ekinin kullanımına metinde rastlanmamıştır.

Metin, fonetik ve morfolojik özellikleriyle genel olarak 18. yüzyıl Osmanlı Türkçesi dönemini tanımlamaktadır.

Transkripsiyonlu Metin

[1b] (1) *kitâbu şurûtu's-şalâti li-mevlânâ fenârî rahmetu'llâhi te'âlâ 'aleyhi* (2) bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm (3) bilgil ki namâziñ cemî' ef'âli yâ şartdır yâ farzdır yâ (4) vâcibdir yâ sünnettir yâ müstehabdır *ammâ* şart oldur ki (5) namâzdan taşra ola ammâ namâz ansız tamâm olmaz meşelâ (6) abdest gibi veyâ tahâret gibi *ve farz* oldur ki (7) allâhu te'âlâ kullarına işleñ deyiñ emir itmiş ola (8) muṭlaḳan bi-ğayri eşkâlin meşelen şavm-ı ramazân ve şalât-ı (9) mektûbe ve hac ve zekât gibi *ve ammâ vâcib* oldur ki (10) allâhu te'âlâ emir itmeye velâkin a'mâli ansız işlemeği

(11) maşlahat görmeye meşelâ teşehhüd okumak gibi ve hem (12) dağı bunu işlemeğe hazret-i nebî ibtidâ'-i islâmda (13) müdâvemet itmiş ola ve şol nesne ki hazret-i

[2a] (1) risâlet sonra işledi ol sünnetdir ve ammâ ba'zılar (2) eydür farz oldur ki allâhu te'âlâ emir itmiş ola (3) vâcib oldur ki cebrâ'îl 'aleyhi's-selâm emir itmiş (4) ola dağı allâhu te'âlâ anı maşlahat görmüş ola meşelen (5) künüt okumak gibi vaqtâ ki allâhu te'âlâ şalât-ı vitri (6) emir eyledi üç rik'at cebrâ'îl 'aleyhi's-selâm dağı (7) künüt okumağı emir eyledi ammâ hükümde ebû hanîfe (8) katında vâcib farza yakın kadar ba'zı yirde farz (9) ma'nâsına dağı gelir ve şâfi'î katında hoş farz (10) ve vâcib ikisi bir ma'niyedür **ve ammâ sünnet** oldur ki (11) anı hazret-i resül 'aleyhi's-selâm buyurmuş ola yâ- (12) hud işlemiş ola ol-dağı üç dürlüdür birisi (13) sünnet-i mü'ekkeddir ve biri sünnet-i hüda*dır ve birisi sünen-i (14) zevâyiddir **ammâ** sünnet-i mü'ekked oldur ki anı hazret-i (15) resül 'aleyhi's-selâm hiç terk itmedin işlemiş veyâ te'kid (16) ile ısmarlamış ola pes her kişi anı işlese şevâb (17) var ve işlemese günehkâr olur **ve ammâ** sünen-i hüda

[2b] (1) oldur ki anı hazret-i resül 'aleyhi's-salâtu ve's-selâm (2) işledi dağı ahyânâ terk eyledi pes her kişi anı işlese (3) şevâbı var işlemese günâhı olmaz **ve ammâ** sünen-i zevâyid (4) oldur ki anı hazret-i resül 'aleyhi's-selâm bir 'âdet (5) itmiş ola ne anuñ 'ibâdet kaşdıyla işlemeye meşelâ başmağı (6) sağ ayağıyla geymek gibi ve sağ eliyle yimek gibi pes her (7) kişi anı işlese ne şevâb ola ve ne terkitse günâh (8) ola meger hazret-i resüle ittibâ' itdügi cihetden (9) şevâb ola ammâ bu kitâblarda sünnet-i mü'ekkedden murâd (10) ola ekşeriyâ **ve ammâ müstehab** oldur ki allâhu te'âlâ (11) buyruğı ve resül buyruğı olmayup ammâ 'ulemânıñ (12) muhtârı ola işleyene şevâb çok ola **bâb şurû-ı** (13) **namâzı bildirir** bilgil ki namâzıñ şartları sekizdir (14) **evvelki** abdestdir şuyıla yâhud teyemmümdir toprağıla (15) şu olmayıcağ **2** tahâret-i şevibdür necâset-i hafîfeden (16) dağı gâlızeden **3** tahâret-i mekândır **4** tahâret-i (17) bedendir bevilden menîden dağı encâsdan **5** setr-ü 'avretidir

[3a] (1) ya'nî er kişinüñ göbeginden dizine varınca dağı (2) hatun kişinüñ yüzinden ve elinden gayrisi küllî (3) 'avretidir ammâ cârîye olsa hemân er gibidir illâ (4) karnı ve arkası 'avretidir örtülmeğe gerekdir (5) **6** kıbleye yönelmeğdir **7** niyyetdir **8** evkât-ı hamseyi (6) vaqtiyle ri'âyet itmektir pes ol kişi ki bu sekiz (7) şartı ri'âyet itmeye namâzı şahîh degildür gerek (8) sehiv ile olsun ve gerek kaşd-ıla **bâb** namâzıñ (9) erkânını bildirir ya'nî namâz içinde olan farzları (10) bildirir bilgil ki namâzuñ farzları altıdır **1** (11) tekbîratu'l-iftitâh **2** namâza turmağdır **3** kûr'ânı (12) okumağdır **4** rükû'a varmağdır **5** secde itmektir (13) **6** ka'de-i âhîrede ya'nî namâzıñ sonunda teşehhüd miğdârı (14) oturmağdır pes her kişi ki bu altıdan birisin (15) terkitse namâzı fâsid olur gerek sehiv-ile ve (16) gerek kaşd-ıla namâzı girü i'âde eylesün **bâb** (17) namâzıñ vâciblerin beyân ider ol-dağı yedidür

[3b] (1) **1** fâtiha okumağdır dağı kûr'ândan bir âyet okumak- (2) dır iki evvelki rik'atlarda **2** ka'de-i ülâdır ya'nî (3) evvelki teşehhüdde teşehhüd miğdârı oturmağdır **3** (4) teşehhüd okumağdır ka'de-i âhîrede **4** katı okunacağ (5) yerde katı okumağdır **5** anjul okunacağ yirde anjul (6) okumağdır **6** vitirde künüt okumağdır **7** (7) ta'dîl-i erkândır ya'nî rükû'dan girü kalkmağ (8) ve iki secde arasında oturmağdır bir tesbîh okunacağ (9) miğdârı pes her kişi bu yediden birisin terkitse (10) eger sehiv-ile oldıysa secde-i sehiv lâzım olur (11) ve eger kaşd-ıla oldıysa nesne lâzım olmaz lâkin (12) namâzı noşşân üzerine **bâb** namâzıñ sünnetlerin (13) beyân ider ol dağı on dördür **1** ellerin (14) kaldırmağdır tekbîr-ile hattâ kulaqları yumşağına (15) ber-â-ber ola eger hatun kişi olursa omuz- (16) larına ber-â-ber ola **2** sağ elini şol eli üzerine (17) koya göbegi altından eger hatun kişi olsa gögsünde

[4a] (1) kıya 3 subhāneke okumaktır 4 ta'avvüz itmektür allāhu te'ālāya (2) 5 bi'smi'llāhi dimektür 6 fātiha āhirinde āmīn dimektür (3) 7 rükū'dan kalkıcak semī'a'llāhu dimektür 8 rabbenā leke'l- (4) hāmd dimektür 9 tesbīhāt-ı rükū'dur 10 tesbīhāt-ı sücūddur (5) 11 teşehhüd okumaktır evvelki ka'dede 12 fātiha okumak- (6) dır iki rik'at-ı s̄ānīde 13 tekbīrāt itmektür rükū'da (7) ve sücūdda tekbīrātu'l-iftitāh*dan ğayrī 14 selām (8) lafzıyla virmekdir namāzıñ āhirinde ammā teşehhüd-ü s̄ānīden (9) sonra şalavāt getürmek dañı meşhūr du'ā okumak (10) bu ikisi dañı sūnnettür ammā her namāzda degil ve şāfi'ī (11) katında farzdır pes her kişi bu on dörtden birisin (12) terk eylese nesne lāzım olmaz eger sehiv-ile ve eger (13) kaşd-ıla lākin günehkār olur **bāb** namāzıñ müsteħab- (14) ların beyān ider ol dañı yigirmi beşdir **evvelki** (15) namāz kılan kişi kıyāmda secdesi yerine bakmaktır 2 rükū'da (16) ayaklarına bakmaktır 3 sücūdda burnına bakmaktır 4 (17) ku'üdda uyluğına bakmaktır 5 kur'ānı üç āyet

[4b] (1) miqdārı okumaktır fātihadan ğayrī 6 imāma uyan (2) kişi tekbīri sırrıla itmektür 7 rükū'da ellerin dizine (3) urmaktır barmakların açuban 8 arkasını döşemektür (4) rükū'da 9 başıyla boynını ber-ā-ber tutmaktır 10 başını (5) kaldırmaktır semī'a'llāhu diyicek 11 sücūda varduğı vaķit (6) evvel dizin yire komaķdır 12 yüzün yire komaķdır (7) iki eli ortasında 13 evvel burnıyla başlamaķdır 14 (8) andan elin yire komaķdır burnından sonra (9) yalūz birisiyle secde itmektür yāhūz dülbend gelvesiyle (10) secde itmek şöyle ki elini yire tayanmaya 'özürsüz (11) mekrūhdur 15 secdede koltuķların açmaķdır 16 karnını (12) çekmektür uyluķlarından 17 ayakları barmaklarından (13) kıbleden yaña teveccüh itmektür secdede 18 tesbīhāt (14) üçer kerre dimektür 19 sücūddan başın kaldırmaktır (15) tekbīr ile 20 andan ellerin kaldırmak*dır başından (16) sonra 21 andan dizlerin kaldırmak*dır ikinci rek'ata (17) 22 teşehhüde oturıcak şol ayağın döşeyüp üstüne

[5a] (1) oturmaktadır 23 teşehhüde sağ ayağın di(k)mek barmakları (2) barmakları kıbleden yaña teveccüh idüp 24 eli barmaklarını (3) uyluğı üzerine döşemek ve *yeteşehhedü bi-kalbihi ve yuşallī* (4) '*ale'n-nebiyyi 'aleyhi's-selām* 25 kaçan fāriğ olıcak (5) dükeli*sinden sağına ve şolına selām virmek ve (6) cemī'i*sinden ğayrisi edā ider meşelā selām virdikden (7) sonra ellerin yüzine sürmek gibi dañı şalavāt (8) getürmek gibi dañı du'ālar okumak gibi dañı tesbīh (9) okumak gibi pes her kişi bunlardan birisin terk eylese (10) hiç nesne lāzım olmaz velākin bunları hıfz idüp (11) 'amel kılsa şevābı çok ve ri'āyeti ahsen ve efdal ola (12) **bāb** namāzıñ mekrūh olanları bildirir ol dañı (13) ondur **evvelki** murabba' oturmaķ 'özürsüz 2 tesbīhāt (14) elleri barmaklarıyla şaymak 3 kolların yire döşemek 4 (15) gözlerin yabana bakmadır 'özürsüz 5 gözlerin yummak (16) 6 öñündeki daşcuğazları karışdırmak 'özürsüz (17) ammā kaçan secde yerinde olsa bir kerre çalarsa cā'izdir

[5b] (1) 7 namāz içinde gerinmek 8 seddi'l-sevb itmek kebesini başı (2) üzerine yā çigni üzerine koyup etrāfını şalivirmek (3) eger yeñlerini şokmış olsa seddi'l-sevb olmaz ammā (4) etegini yukaru düşürmek tozdan kaçırıp ol dañı (5) mekrūhdur 9 bir 'abeş iş işlemek tonıyla veyā bedeniyle (6) veyā saçıyla veyā diliyle mekrūhdur 10 imām mescidüñ yüksek (7) yerinde yalūz turup cemā'at alçak yerde turmaktır (8) bunların küllisi mekrūhdur namāz kılan kişi bunlardan (9) ictināb gerekdür tā ki namāzda bir şey mekrūh olmaya (10) ammā kaçan vāķi' olsa namāzıñ fāsīd olmaz dañı secde-i (11) sehiv lāzım gelmez ve andan sonra bir kişi şafuñ ardında (12) yalūz turmak şaf arasında yer var iken (13) mekrūhdur ve başı açuk kılmak tekāsül ya horlamaķdan (14) olsa mekrūhdur ve gicelik eskisini geymek dañı alnın (15) silmek topraķdan dañı göge bakmak dañı dülbendi (16) gelvesiyle secde kılmak dañı bir geysi ki anda şüret ola (17) ve yanında ve dīvār sakfında ve cevānibinde şüret ola

[6a] (1) buların küllîsi mekrûhdur dağı barmakların çatlatmak (2) mekrûhdur **bâb** namâzı fâsid kılanları beyân ider (3) anlar dağı on yedidür **evvelki** tenahnuhdur 'özürsüz (4) **2** ağısıran kimseye yerhamüke'llâh diyüp cevâb virmek (5) **3** namâz içinde bir ğayri kimesneye imâmından ğayri okudığında (6) haşr olsa önün fetih itmekdür ammâ imâmına câ'iz- (7) dir bir kavilde ammâ bir kavilde câ'iz degildür belki imâm (8) fetih itdükleri yirden alup okusa imâmın namâzı (9) fâsid olur **4** kelime-i lâ-ilâhe i'llâ'llâhu yâ subhâna'llâh (10) ile yâ el-ğamdüli'llâhi ile bir ğayra cevâb virmek namâzı (11) fesâda virir ammâ kaçan kendü uyduğı imâmına (12) yağılduğını bildirmek kaşdıyla namâzı fâsid olmaz (13) **5** 'avreti açılmağdır **6** katı katı ağlamak*dır yâ inlemek (14) yâ eyvâh dimek yâ öf dimek bir zağmetden ötüri (15) veyâ bir muşibetden ötüri müfsiddir ammâ cennet ağıp (16) veyâ cehennemden kórqup dise müfsid degildir **7** diliyle (17) yâğud eliyle selâm olsa müfsiddir ammâ göziyle

[6b] (1) yâ kaşıyla işâret itse câ'izdir ve ammâ selâm virmek (2) eger sehiv ile olursa degil ve eger kaşid ile (3) olursa müfsiddir **8** eger ehl-i tertîb ise bir vakit (4) namâzı każâyâ kosa ve bir vakte dağı şurû' itse (5) namâz içinde evvel fevt olan namâzı ağısa bu kılduğı (6) namâz fâsid olur **9** 'amel-i keşirdir ammâ 'amel-i keşirde (7) 'ulemâ ihtilâf itmişlerdir ba'zılar dimiş ki 'amel-i keşir (8) oldur ki iki el-ile işlene ba'zılar dimiş ki (9) 'amel-i keşir oldur ki namâzı kılan kişi ol fi'li çok göre (10) imâm serahsî dağı bunu ihtiyâr itmişdir **10** bir ğayriyle (11) söyleşmek eger sehiv-ile ve eger kaşid-ıla olsun fâsiddir (12) **11** yimek yimekdir **12** dağı içmekdür **13** kağkağa ile gülmek- (13) dir ammâ kağkağa oldur ki hem kendi ve nefsi bile ve hem yanında (14) olan bile ammâ yanındağı bilmese dağı kendi ve nefsinde hareket (15) olmasa belki tebessüm itse müfsid degildür **14** 'ağıl (16) za'il olsa müfsiddir **15** namâz kılan kişi muşhafdan (17) okusa müfsiddir ammâ kaçan muşhafa nazar itse dağı

[7a] (1) andan nesne fehim itse tekellüm*süz müfsid degildür **16** secde (2) kılsa necis üzerine müfsiddir **17** du'â itse namâz (3) içinde şol du'â ki dünyevî ola meşelâ allâhümme zevvicnî (4) ev a'tinî elfe dirhemine dise müfsiddir bunlardan (5) her birisi namâzı ifsâd ider gerek kaşid-ıla ve gerek (6) sehiv-ile namâzın girü i'âde itmek gerek **bâb** abdestin (7) farzlarını beyân ider abdestin farzı dördür **evvelki** (8) yüzün yumağdır **2** ellerin yumağdır dirsekleriyle bile (9) **3** başına mesih itmekdür **4** ayakların yumağdır topuklarına (10) değin ammâ topukları bile yunmak gerek pes bunlardan (11) birisi terk olsa yâğud birisinde ba'zı yeri (12) yunmasa el ayası miğdârı namâz câ'iz degil eger qaldı (13) ise yine i'âde itmek gerekdir **bâb** abdestin sünnetlerin (14) beyân ider ol dağı on*dur **evvelki** abdeste şurû' (15) iderken bi'smillâh ile başlamak **2** ellerin yumağ çenâğa (16) şu komadın **3** misvâk tutmak **4** ağızına şu almak **5** (17) yüzine şu almak **6** kulaklarına mesih itmek ammâ başın

[7b] (1) mesih itdüğü şuyıla itmek gerek **7** şağalın ve barmakların (2) hilâl*lamak ya'nî barmakların şağalına şokup tarar gibi (3) itmek **8** her 'uzuvı yuduğı vakit üçer kerre yumağ **9** (4) yabana varduğı vakit taşıla veyâ toprağıla yâ toprak (5) yerine turan nesne yerine istincâ itmek gerek **10** (6) ellerin yuyıcak barmakların biribirine şokuşdurmak (7) **bâb** abdestin müsteğabların beyân ider ol dağı (8) altıdur **1** niyyetdir **2** evvelinden yüzün yumağ **3** (9) tertîb*dür ya'nî evvel yüzün andan kolların andan (10) başına mesih andan ayakların yumağdır **4** evvel şağından (11) yumağdır **5** ulaşıdurup yumağdır şol kadar ki (12) birin yuyup birisine başlayınca evvelki kurumaya **6** başına (13) mesih idicek isti'âb ide ya'nî cemî' başına mesih (14) ide **bâb** abdestin edebleri ol dağı altı*dır (15) **evvelki** â'zâsın yurken du'âlardan ğayri kelâm (16) terk itmek **2** mazmaza istinşâğ idicek şağ (17) eliyle itmek **3** burnın sümüricek şol eliyle

[8a] (1) sümürmek **4** istincâdan şonra 'avretin örtmek **5** (2) helâda kıbleye karşı oturmaya ve ardın dağı (3) virüp oturmaya **6** güneşe ve aya karşı oturmaya (4) veyâ bu ikisine ardın virmemek

gerekdür **bāb** (5) abdestiñ nāfile*leri beyān olunur ol daħı (6) altıdır **1** boynına mesih itmek **2** ayakları barmakları (7) hilāllamak **3** du‘ā okumak her ‘uzvı yuyıcağ **4** (8) tonına şu saçmak helāda ve istincādan sonra **5** ellerin (9) dīvāra mesih itmek istincādan sonra **6** daħı ellerin (10) yumağ mesih itdükden sonra **bāb** abdestiñ mekrūh- (11) ların beyān ider ol daħı altıdır **1** yüzine şuyı (12) katı urmağ **2** sağ eliyle sümürmek **3** mażmaza (13) ve istinşākı şol eliyle almağ **4** istincā iderken (14) söylemek **5** bevil içine ve gāyit içine tükürmek (15) **6** ‘avretine nazar itmek helāda **bāb** abdestiñ (16) menhī olanları beyān ider ol daħı altı*dur (17) **1** şuyı işrāf itmek **2** ā‘zāyı üçer kerreden

[8b] (1) ziyāde yumağdır yā daħı artık yumağdır **3** ayaklarına (2) çıplak mesih itmekdir yāħud delükli edüğe mesih itmekdir (3) delüğine üç barmak şıgar ola **4** abdest alur- (4) ken ‘avretin açmağdır **5** tahāreti yā istincāyı sağ (5) eliyle itmekdir **6** şu içine bevil veyā gāyit itmek (6) bunlarıñ küllisi menhīdür **bāb** abdesti bozanları (7) beyān ider ol daħı yedidür **1** her kimsenüñ bevil (8) ve gāyiti iki yoldan gelür daħı gāyrisinden gelür (9) abdesti bozar illā balğam ki burundan gele bozmaz (10) ve ağzı yar*ı daħı bozmaz şol şu ki gözlerinden (11) ve kulaklarından ki gele ammā cerāhat olmaya abdesti (12) bozmaz **2** ağız tolusu kuşmağ abdesti bozar **3** (13) söykenüp yā yaturken uyumağ bozar ammā bağdaş (14) kurup uyusa abdesti şınmaz **4** namāz içide kaħkaħa (15) ile gülmek **5** cünün gālebe itmek **6** uğunmağ ya‘nī ‘aklı (16) zā‘il olmağ **7** mürted olmağ ne‘üzü bi’llāh bunlarıñ (17) küllisi nākış-ı vuzūdur **bāb** guslün farzların

[9a] (1) beyān ider ol daħı üçdür **1** mażmaza ya‘nī ağzına (2) şu almağ **2** istinşākdır ya‘nī burnına şu almağ **3** (3) cemī‘ bedenini yumağ*dır hattā bir yerinde tırnağ miğdārı (4) kuru yer kıalsa daħı cünübüdür **4** **bāb** guslün (5) sünnetlerin beyān ider ol daħı altıdır **1** elin (6) yumağdır **2** fercin yumağdır **3** bedeninde necāset (7) var ise gidermekdir **4** abdest almağdır (8) ammā abdesti namāz için ola **5** şuyı bedeni (9) üzerine üç kerre dökmekdir **6** ayakların (10) yumağdır gusılden sonra **bāb** icāb ider nesne- (11) leri beyān ider ol daħı iki dürlüdür **evvelki** (12) haķıķıdır menī inzāl olmağdır erden ve ‘avratdan (13) gerek uyanuğla ve gerek uyurken daħı iltikā-yı (14) hitānīn*dir ya‘nī gāybūbe-i haşefe*dir vāķi‘ olsa (15) fercden veyā dübürden gusül lāzımdur ammā kaçan darb (16) tokunsa veyā ağır yük çekse andan inzāl-i (17) menī olsa gusül lāzım degildir **2** ikinci hükmīdür

[9b] (1) meşelā bir kişi uyandı geysüsinde menī buldı yā mezī (2) buldı ya‘nī yaşlık şu buldı hükemā aña gusül (3) lāzımdır ihtiyātdan ötüri **bāb** şol gusül (4) ki sünnetdir anı beyān ider ol daħı imām-ı ebū hanīfe (5) katında dördtür **1** gusl-ü cum‘a*dır **2** (6) iki bayram guslidir **3** ‘arefede (7) vakfe guslidir **4** ihrām (8) guslidür va’llāhu a’lemu (9) bi’s-şavāb

Tıpkıbasım

Cod. Turc. 012 - 05

Bl. 130v:

Kitb-i Şur e-alt

Object owner: Universitätsbibliothek Leipzig

URL: https://www.islamic-manuscripts.net/receive/islamHSBook_islamhs_00014033

License terms

The University Computer Center Leipzig (URZ) offers in conjunction with its project partners through this web application access to digitized documents. The purpose of these services are scientific and are protected under copyright law. The systems are protected databases as defined in §§ 87a sqq. UrhG. of the German case-law. All documents published in it are the intellectual property of their authors. There exist related rights. A commercial use without the consent of the copyright holder is excluded. Any use not permitted by copyright law is prohibited. This applies especially for reproduction, adaption, translation, saving, processing respectively rendering of contents within other databases or in electronic or other media, if not otherwise agreed in written form. When citing material, please indicate the source. With the use of this document you recognise the terms of use.

Cod. Turc. 012 - 05
Bl. 130v: Kitb-i Şur e-alt

1b

Universitätsbibliothek Leipzig
IslamHSBook_islamhs_00014033

2a

2b

5a

أَوْ نَوْمًا ۳ ۴ تَقَدُّدَهُ صَاحِبُ الْبَيْتِ دَعَاكَ بِرُفْقَارِهِ
 بِرُفْقَارِهِ قَبْلَ أَنْ يَكُونَ تَوَجُّهُهُ إِلَيْكَ ۴ ۵ أَلِيٌّ بِرُفْقَارِهِ
 أَوْ يُولِيهِ أَوْ رِيْبَهُ دُونَكَ وَيَتَّقِدُ بِقَابِلِهِ وَيُصَلِّي
 عَلَى النَّبِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ ۵ ۶ تَحَانَ فَارِغٌ أَوْ يَحْتَفِ
 دُونَكَ سَيِّدُنْ صَاحِبَتَهُ وَصَوْلِيَهُ سَلَامٌ وَيَرْمَكَ وَ
 يَجِي سَيِّدُنْ بِمَرْبِيٍّ أَدَا أَيْدِي مَثَلًا سَلَامٌ وَيُرْدِكُنْ
 صَحْبَكُنْ الْمَلِكُ يُوْزِنُهُ سُوْرَ مَلِكِي دَعَى صَلَاةً
 كَمَا وَرَمَلَكِي دَعَى دَعَا أَوْ فَوْقَهُ كِي دَعَى نَبِيٍّ
 أَوْ فَوْقَهُ كِي يَسْ هَرَكِي يُوْزِنُ دُنْ بِرَسْنِ تَرِكَ لَيْلَهُ
 تَبِيحُ نَشْتَهُ لَازِمًا أَوْ لَمَنْ وَكِي يُوْزِنُ حَيْضًا أَيْدِي وَبِ
 عَمَلٍ فَسَلَهُ عَمَلِي حَقٌّ وَرِعَابَتِ أَحْسَنُ وَأَفْضَلُ أَوْلَهُ
بَابُ نَازِكُ مَكْرُوهٍ أَوْ مُتَلَبِّئٍ بِلَيْدِرٍ أَوْ دَعَى
 أَوْ نَازِكُ مَكْرُوهٍ أَوْ نَوْمًا عُرْسُ ۶ ۷ تَبِيحُ
 اللَّيْلِ بِرُفْقَارِهِ صَاحِبُ ۶ ۷ فَوَلَّرَنَ بِرُفْقَارِهِ ۴
 كَوْرُ لَرِكُنْ يَابَانَةٌ تَبِيحُ عُدْرَتُ ۵ ۶ كَوْرُ لَرِكُنْ يَوْمًا
 ۶ ۷ أَوْ كَوْرُ لَرِكُنْ يَابَانَةٌ تَبِيحُ لَرِي قَارِشِدِرُ مَقْ عُدْرَتُ
 أَمَّا حَقُّ تَبِيحُ بِرُفْقَارِهِ أَوْلَهُ مَكْرُوهٍ جَارِئَةٍ جَارِئَةٍ

5b

۷ نَازِكُ لَيْلَةٍ كَرِيمَةٍ ۸ سَدَلُ نَوْمٍ لَيْلَةٍ كَرِيمَةٍ بَابِي
 أَوْ رِيْبَتِهِ بِلَا حِيَّتِي أَوْ رِيْبَتِهِ فَيُوْزِنُ أَطْرَافِي صَلَاةً لِيَوْمِي
 أَكْرَمِي يَكُونِي صَوْفِي أَوْلَسَهُ سَدَلُ نَوْمٍ أَوْ لَمَنْ أَمَّا
 أَيْدِي يُوْزِنُ قَارِئُ مَكْرُوهٍ نَزْدَنُ فَاجِرُ نَوْمٍ أَوْ دَعَى
 مَكْرُوهٍ ۹ ۱۰ تَبِيحُ نَابِي أَشْرَكَ صَلَوَاتِهِ وَبَابِي نَابِي
 وَيَابِيحِي وَبَابِي لَيْلَةٍ مَكْرُوهٍ ۱۰ ۱۱ أَمَّا بِسَيِّدِكُنْ يُوْزِنُ
 بِرِيْبَتِهِ يُوْزِنُ صَلَوَاتِ جَمَاعَتِ الْجَاهِقِ بِرِدَهُ صَلَوَاتِ
 يُوْزِنُ لَكُنْ كَلْبِي مَكْرُوهٍ ۱۱ نَازِكُ نَابِي كِي يُوْزِنُ دُنْ
 اِحْتِنَابُ كَرِيمَةٍ نَابِي نَازِكُ دَعَى تَبِيحُ مَكْرُوهٍ أَوْلِيهِ
 أَمَّا لَمَنْ وَفَعَلُ أَوْلَسَهُ نَازِكُ قَارِئُ أَوْلَمَنْ دَعَى حَقٌّ
 سَهْلًا لَرِي كَلْبِي وَنَدَنُ سَكْرُ لَرِي كِي صَحْبَكُنْ أَوْلَمَنْ
 يَابِي كِي رَطْوَتُ مَقْ صَفَا أَرَا سَيِّدِي بِرُفْقَارِهِ
 مَكْرُوهٍ ۱۲ وَيَابِي حَقٌّ فَلَئِنْ كَمَالُ بِرُفْقَارِهِ نَابِي
 أَوْلَسَهُ مَكْرُوهٍ ۱۲ وَكِي لَيْلَةٍ كَرِيمَةٍ دَعَى لَرِي
 سَيْلُ مَلِكُنْ دَعَى كَوْرُ حَقٌّ دَعَى دَوْلَتِي
 كَلْبِي سَيِّدِي لَرِي دَعَى بِرِي كِي كِهْ أَوْلَهُ صَوْلَهُ أَوْلَهُ
 وَيَابِي وَبَابِي سَفِيحَةٍ وَجَوَابِي صَوْلَتِ أَوْلَهُ ۱۳
 يُوْزِنُ

6a

يُوْزِنُ لَكُنْ كَلْبِي مَكْرُوهٍ ۱۳ دَعَى بِرُفْقَارِهِ جَمَاعَتِي
 مَكْرُوهٍ ۱۳ نَازِكُ قَارِئُ فَلَئِنْ تَبِيحُ نَابِي
 أَوْلَمَنْ دَعَى أَوْلَمَنْ يُوْزِنُ أَوْلَمَنْ تَبِيحُ دَعَى عُدْرَتُ
 ۱۴ ۱۵ أَعْرَبُ كَلْبِي بِرُفْقَارِهِ اللَّهُ دَعَى جَوَابُ وَرَمَكَ
 ۱۶ نَازِكُ لَيْلَةٍ تَبِيحُ كَلْبِي أَمَّا نَدَنُ عَمْرِي وَفَرِيحَتُهُ
 حَصْرًا أَوْلَسَهُ أَوْ كِي نَابِي أَمَّا أَمَّا نَدَنُ جَارِئَةٍ
 دُنْ بِرُفْقَارِهِ أَمَّا بِرُفْقَارِهِ جَارِئَةٍ دَعَى بَلَكُ أَمَّا
 فَعَلُ لَرِي دَعَى نَابِي أَوْلَمَنْ أَوْلَمَنْ نَابِي
 فَا سَيِّدُ أَوْلَمَنْ ۱۷ كَلْبِي لَرِي لَرِي أَوْلَمَنْ أَوْلَمَنْ
 أَوْلَمَنْ أَوْلَمَنْ لَرِي تَبِيحُ جَوَابُ وَرَمَكَ نَابِي
 فَسَادَةٌ وَيُرْدُ أَمَّا نَابِي كِي أَوْلَمَنْ أَوْلَمَنْ
 كَلْبِي وَفَعَلُ بَلَدِي مَكْرُوهٍ فَسَادَةٌ نَابِي فَسَادَةٌ
 عُدْرَتِي أَحْلَقِدِرُ ۱۸ قِي حَقٌّ أَعْلَقُ دُنْ يَابِي كَلْبِي
 يَابِي فَسَادَةٌ دَعَى بَابِي وَرَمَكَ بِرُفْقَارِهِ أَوْلَمَنْ
 وَيَابِي مَكْرُوهٍ أَوْلَمَنْ مَكْرُوهٍ دُنْ أَمَّا نَابِي
 وَيَابِي مَكْرُوهٍ فَوْرُ قَبِي دَعَى مَكْرُوهٍ دَعَى دَعَى
 يَابِي أَوْلَمَنْ أَوْلَمَنْ أَوْلَمَنْ مَكْرُوهٍ دُنْ أَمَّا كِي دَعَى

6b

يَابِي فَسَادَةٌ أَمَّا نَابِي أَوْلَمَنْ جَارِئَةٍ دُنْ أَمَّا سَلَامٌ وَرَمَكَ
 أَكْرَمِي سَهْلًا أَوْلَمَنْ دَعَى دَعَى وَكِي وَكِي فَسَادَةٌ أَوْلَمَنْ
 أَوْلَمَنْ مَكْرُوهٍ ۱۹ ۲۰ أَكْرَمِي نَابِي سَهْلًا بِرُفْقَارِهِ
 نَابِي فَسَادَةٌ وَرَمَكَ دَعَى شَرِيحُ أَوْلَمَنْ
 نَابِي لَيْلَةٍ أَوْلَمَنْ قَوْلُ أَوْلَمَنْ نَابِي أَكْرَمِي لَرِي
 نَابِي فَسَادَةٌ أَوْلَمَنْ ۲۱ عَمَلِي كَرِيمَةٍ أَمَّا عَمَلِي كَرِيمَةٍ
 عَمَلِي لَرِي أَوْلَمَنْ دَعَى بِرُفْقَارِهِ دَعَى عَمَلِي كَرِيمَةٍ
 أَوْلَمَنْ دَعَى أَوْلَمَنْ أَوْلَمَنْ أَوْلَمَنْ دَعَى دَعَى
 عَمَلِي كَرِيمَةٍ أَوْلَمَنْ نَابِي أَوْلَمَنْ دَعَى دَعَى
 إِمَامُ سَهْلًا دَعَى بَابِي لَرِي دُنْ ۲۲ بِرُفْقَارِهِ
 سَوْلِيهِ أَكْرَمِي سَهْلًا وَكِي فَسَادَةٌ أَوْلَمَنْ فَسَادَةٌ
 ۲۳ ۲۴ دَعَى أَكْرَمِي ۲۵ فَهَذَا أَوْلَمَنْ
 دُنْ أَمَّا فَسَادَةٌ أَوْلَمَنْ دَعَى وَكِي وَفَعَلُ وَفَعَلُ
 أَوْلَمَنْ أَوْلَمَنْ أَمَّا نَابِي نَابِي دَعَى كَرِيمَةٍ وَفَعَلُ
 أَوْلَمَنْ بَلَكُ نَابِي نَابِي مَكْرُوهٍ دَعَى ۲۶ عَمَلِي
 دَعَى أَوْلَمَنْ مَكْرُوهٍ ۲۷ نَابِي فَسَادَةٌ مَكْرُوهٍ
 أَوْلَمَنْ مَكْرُوهٍ دُنْ أَمَّا نَابِي مَكْرُوهٍ نَابِي دَعَى

7a

اندیشه فیه اینسه تکلمه سز مفسد دکلدن ۱۶
 قلبه تجس اوردینه مفسد در ۱۷ دعا ایله ناز
 ایچینه سؤل دغا که دنوی اولاملا الله روحی
 او اعطی الف دریم دینه مفسد در بولردن
 هر بریسی نازی افساد ایدر کرک فصد له و کرک
 سهوله نماز کرک و اعاده اتمک کرک **باب ایدستک**
 فرضلری بیان ایدر ایدستک فرض دوره در
 بوزک بومقد در ۲ اللرن بومقد در سکر بله باه
 ۳ باشنه مسیح اتمک در ۴ ابقلرن بومقد در طوبی
 دکن اتاملق قری یله بومق کرک پسر بولردن
 بریسی ترک اولسه یاخود برینه بعض بری
 یوسفه ال انبی قیادی نماز جازین دکن اتمک
 ایسهینه اعاده اتمک کرک **باب ایدستک سنن**
 بیان ایدر اول دخی اون در **آقایی ایدسته سخی**
 ایدرکن بیله ایله نسلق ۲ اللرن بومق جناعه
 صوفو مدک ۳ مسواک طومق ۴ اغیزه صولق
 بوزینه صولق ۵ قولقلرینه مسیح اتمک اتابا این

7b

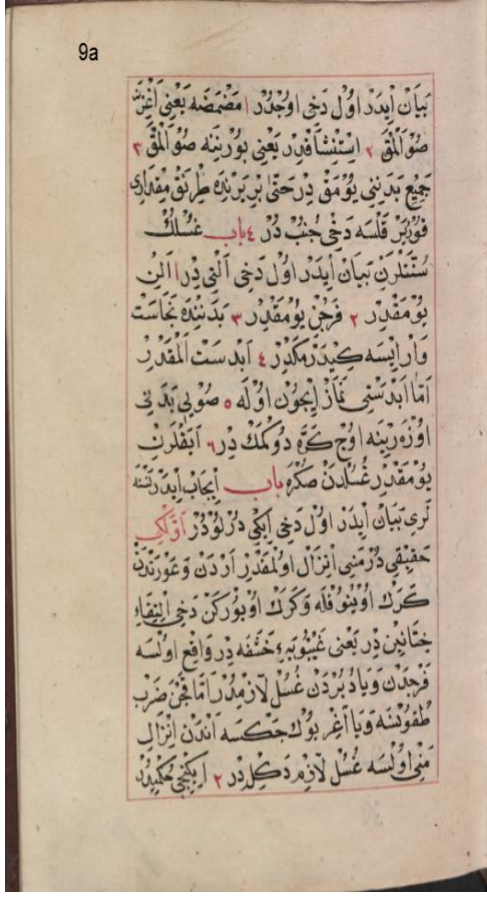
مسیح ایدرک صوبله اتمک کرک ۷ صفالین و بری
 جلال حق یعنی بر مفلرن صفالنه صوفوب طمک
 اتمک ۸ هر عضو بدوی وقت اوچر کرک بومق ۹
 سیانه وار دوی وقت طابنه و باطراغیله باطراق
 برینه طلورن نشنه برینه استجا اتمک کرک ۱۰
 اللرن بویجان بر مفلرن بر برینه صوفو سوزن
باب ایدستک سننلرن بیان ایدر اول دخی
 آئی در ایتت در ۲ اولیدن بوزن بومق ۳
 ترتیب در یعنی اول بوزن اندن قوللرن آتی
 باشنه مسیح اندن ابقلرن بومقد در ۴ اول صلیبه
 بومقد در ۵ اولانبوب بومقد سؤل قدرکه
 برن بویب برینه نسلجه آقایی فورومسه ۶
 مسیح اتمک ایستغاب اده یعنی جمع باشنه مسیح
 ایدر **باب ایدستک ایلری اول دخی آئی در**
آقایی اعضاین بوزن دغا لردن غیری کیم
 ترک اتمک ۲ مضمضه ایستغاب ایدرک صاغ
 آیلله اتمک ۳ بوزن سومکرک صول آیلله
 سومکرک

8a

سومکرک ۴ استخادن صکره غورن اورنک ۵
 خلاده قیله فرشتو اونور مینه قاردین دخی
 و بروب اونور مینه ۶ کولشه و آیه فرشتو اونور
 و یا بو ایکنینه آر دین و برنک کرک **باب**
 ایدستک نافله لهری بیان اولنور اول دخی
 آئی در ۱ بولینه مسیح اتمک ۲ ابقلری بر مفلری
 خلال حق ۳ دغا او قومق هر عضو بویجان ۴
 صونینه صویجهن خلاده و استخادن صکره ۵ اللرن
 دیوان مسیح اتمک استخادن صکره ۶ دخی اللرن
 بومق مسیح ایدرک صکره **باب ایدستک**
 لرن بیان ایدر اول دخی آئی در ۱ بوزینه صوی
 حق اورمق ۲ صاغ ایله سومکرک ۳ مضمضه
 و ایستغاب صول ایله آئی ۴ استخادن ایدرکن
 سولک ۵ بول ایچینه و عایض ایچینه قو کورمه
 ۶ غورینه نظر اتمک خلاده **باب ایدستک**
 منجی اولنلری بیان ایدر اول دخی آئی در
 اصوی اصراف اتمک ۲ اعضالی اوچر کرک دن

8b

ز یاد بومق در یادخی آنوق بومق در ۳ ابقلرینه
 جلیق مسیح اتمک یاخود دلوکل اذوکه مسیح اتمک
 دلوکته اوج برمق صغراوله ۴ ایدستک لور
 کن غورن اجمق در ۵ طهارتی یا استغابی صاغ
 ایله اتمک در ۶ صولیمینه بول و یا غایط اتمک
 بولردن کلیمی منهدن **باب ایدستی بولردن**
 بیان ایدر اول دخی ایدر ۱ هرکسه نک بول
 و عایط آئی بولدن کلور دخی غیری سندن کلور
 ایدستی بوزان ایلا بلغدر که بوزوندن کله بوزبان
 و اغیزی یاری دخی بوزم سؤل صولکه کور لردن
 و قولقلردن که کله املجراحت اولسه ایدستی
 بوزماز ۲ اغیز طومق قویق ایدستی بوزار ۳
 سولکوب یا یا نورکی او بومق بوزار اما با ش
 قورب او بوسه ایدستی صیمز ۴ نماز ایچینه قیقه
 ایله کولک ۵ جمون غلبه اتمک ۶ اعومق یعنی غظ
 زایل اولق ۷ مرتد اولق لغو دبا یله بولردن
 کلیمی نافض و صودر **باب غسلن فرضلرن**
 بیان

Kaynakça

- Alkan, M. (2024). "Ezop Anlatılarını İçeren Letâyifü'l-Hikâyât'ın Dil ve İmla Özellikleri", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, S. 13(3), s. 868-899.
- Alper, M. (2022). "İblis Hakkında Risâle Adlı Mensur Eser Üzerinde Bir Dil İncelemesi", *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 31, s. 682-705. <http://dx.doi.org/10.29000/rumelide.1222099>
- Aydın, İ. H. (2020). "Molla Fenârî", *İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C. 30, s. 245-247.
- Azak, N. (2025). "Molla Fenârî'nin Şurûtu's-Salât Eseri Etrafındaki Literatürün Belirlenmesi ve Analizi", *Avrasya Beşeri Bilim Araştırmaları Dergisi*, S. 5(1), s. 1-24.
- Demir, N.; Yılmaz, E. (2002). *Osmanlı Türkçesi. Türkler*, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları. 11, s. 475-488.
- Develi, H. (1998). "18. Yüzyıl Türkiye Türkçesi Üzerine", *Doğu Akdeniz Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, S. 1, s. 27-36.
- Doğan, C. (2023). "XIV. Yüzyıl Başı Memlûk Türkçesiyle Yazılmış Eserlerin İmlası Üzerine Bazı Notlar", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-BELLE TEN*, S. 76, s. 155-178. <https://doi.org/10.32925/day.2023.107>
- Durgun, Ö. (2022). "Bir İmla Meselesi mi Yoksa i > e Değişimi mi?: Osmanlı Türkçesi Metinlerinde Kapalı /è/ Sesi Üzerine", *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, S. 31, s. 468-483. <http://dx.doi.org/10.29000/rumelide.1221885>
- Ercilasun, A. B. (2019). "Dede Korkut Kitabı'nın Yeni Nüshası ve Üzerindeki Yayınlar", *Millî Folklor*, S. 123, s. 5-22.
- Erdem, M. D.; Gül, M. (2006). "Kapalı e (è) Sesi Bağlamında Eski Anadolu Türkçesi-Anadolu Ağzları İlişkisi", *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, S. 11, s. 111-148.

- Ergin, M. (1999). *Osmanlıca Dersleri*, İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Gökçe, A. (2009). "Eski Anadolu Türkçesinden Osmanlı Türkçesine Dudak Uyumu ve Ünsüz Uyumu", *Turkish Studies*, S. 4(3), s. 991-1012. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.713>
- Görgün, T. (2020). Molla Fenârî. *İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 30, 247-248.
- Güçlü, B. (2014). *Molla Fenârî'nin Bilgi ve Varlık Anlayışı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Gülsevin, G.; Boz, E. (2004). *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Karaca, H. (2025). "Mollâ Fenârî'den Tercüme Edilmiş Manzum Bir Şurûtu's-Salât". *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal of Academic Literature]*, S. 11(23), s. 113-143. <https://doi.org/10.28981/hikmet.1736470>.
- Karaca, M. M. (2021). "Tarihî Türkçe Metinlerde Farsça İzafet ve Atıf Tamlamalarında Görülen Dudak Uyumu ve Çeviri Yazı Üzerine Birkaç Öneri", *Türkiyat Mecmuası-Journal of Turkology*, S. 31, s. 115-130. <https://doi.org/10.26650/iuturkiyat.984104>
- Kartallıoğlu, Y. (2007). "Tanzimat Gramerlerinde Bazı Eklerin İmlası ve Dudak Uyumu ile İlgili Uyarılar", *Bilgi*, S. 43, s. 85-106.
- Kocaoğlu, T. (2003). "Tarihi Türk Lehçeleri Metinlerinin Transkripsiyonlanmasında Kapalı é / i Meselesi", *Türk Kültürü*, S. 483-484, s. 266-281.
- Mansuroğlu, M. (1988). Eski Osmanlıca. *Tarihî Türk Şiveleri*, çev. Akalın, M., Ankara: Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- Özdemir, R.T. (2024). "Tarikatçı Emir Mustafa Bin Abdullah Osmanoğlu'nun Tezakîrî'n-Nâsîn Fezâ'il-i Yâsîn Adlı Eseri", *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi-ESTAD*, S. 7(4), s. 1469-1491. <https://doi.org/10.58659/estad.1565688>
- Söylemez, İ. (2021). "Said Efendi'nin Manzum Şurûtu's-Salât Adlı Eseri", *Külliyat, Osmanlı Araştırmaları Dergisi*, S. 14, s. 113-120. <https://doi.org/10.51592/kulliyat.944631>
- Timurtaş, F. (2010). "Küçük Eski Anadolu Türkçesi Grameri", *Journal of Turkology*, S. 18, s. 331-368. <https://doi.org/10.18345/tm.05547>
- Yazar, S. (2014). "Osmanlı Döneminde Fıkıh Sahasında Yapılmış Türkçe Tercüme", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, S. 12(23), s. 49-166.
- Yıldırım, İ. (2013). "Molla Fenârî: İlmî Kişiliği, Fıkıhla İlgili Eserleri ve Osmanlı Fıkıh Tarihindeki Yeri", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, S. 11(22), s. 255-284.
- Yıldırım, Y. (2015). "Selîm Mahlaşlı Bir Şaire Ait Mukaddimetü Li's-Salât İsimli Mesnevî", *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S. 8, s. 99-138.
- Yılmaz, O. (2022). "Şurût-ı Salâtlar İlmihal midir? Edebî Türlerin Tanımı, Tespiti, İsimlendirilmesi Meseleleri Bağlamında Şurût-ı Salâtlar ya da Salâtnâmeler", *İSTEM*, S. 20(40), s. 399-422. <https://doi.org/10.31591/istem.1225848>
- Yücel, B. (1997). "Adnî Receb Dede'nin Tasavvuf Manzumesinde XVII. Yüzyıl Türkçesi Özellikleri", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, S. 4, s. 57-98.